

Dějiny muzeí – J. V. Maranto

Dobrý den všem, naše prohlídka s průvodcem může začít. Vítejte v muzeu muzeí. Muzea jsou součástí lidských dějin již přes 2 000 let. Nebyla však vždy taková, jak je známe dnes. Dějiny muzeí jsou mnohem starší a mnohem překvapivější, než si dovedete představit. Nejprve se projdeme zde, v řeckém křídle. Náš výraz „muzeum“ pochází z řeckého „múseion“, což byly chrámy zasvěcené Múzám, bohyním umění a nauk. Příchozí prosebníci žádali Múzy, aby bděly nad akademii a poctily duchaplností ty, kteří jsou jí hodni. Tyto chrámy zdobily věnované sochy, mozaiky, složité vědecké aparáty, básnické a literární nápisy a další dary k poctě bohyň, jimiž smrtelníci dokládali, že jsou hodni božské inspirace.

Dostali jsme se do mezopotámského křídla. První tamní muzeum vzniklo v roce 530 př. n. l. na území dnešního Iráku. Jeho první kurátorkou byla – světě, div se – princezna Ennigaldi-Nanna začala sbírat a schraňovat mezopotámské pamětihodnosti ve svém sídle E-Gig-Par. Když archeologové při vykopávkách toto naleziště odkryli, objevili desítky exponátů úhledně srovnaných v řadách, s hlíněnými tabulkami ve třech jazycích. Večírky, které pořádala, musely být skutečně zajímavé!

Tradici sbírání a vystavování pozoruhodných předmětů začali napodobovat i další, jak vidíte zde v křídle věnovaném době římského císařství. Klenotnice politiků a generálů byly plné válečné kořisti a v císařských zvěřincích byla k vidění exotická zvířata, která si mohla veřejnost prohlédnout při zvláštních příležitostech, například při turnajích gladiátorů. Jak vidíte, zde máme lva – a gladiátora. A, ehm, v tomto křídle by měl být hlídač, to je jasné.

Jdeme dál, pospěšte! Další krok ve vývoji muzeí nastal v období renesance, kdy bylo znovu podníceno studium přírody poté, co uplynulo téměř tisíciletí, po které se západní civilizace o tyto otázky nezajímala. Vznikaly kabinety zajímavostí, tzv. Wunderkammers – sbírky věcí, které byly jakýmsi fyzickými encyklopediemi, v nichž byly vystaveny různé exponáty.

Ano, vstupte do šatníku; no, jen dál! Pozor na kabáty, a čeká nás kabinet Oleho Worma. Jedna z nejpozoruhodnějších Wunderkammer patřila bohatému přírodovědci, sběrateli antikvit a lékařovi Olemu Wormovi, který žil v 17. století. Ole Worm sbíral přírodní druhy, lidské kostry, starobylé texty psané runami a artefakty z Nového světa. V jiných kabinetech zajímavostí jste mohli vidět genetické anomálie, drahé kameny, umělecká díla a dochované náboženské a historické exponáty. Ó já! Radši se ničeho nedotýkejte. Tyto kabinety byly také soukromé, často byly v rodinných sídlech a starali se o ně jejich vlastníci – panovníci a aristokraté a také obchodníci a první vědci.

Cikusové varhany, slyšíte? Ve čtyřicátých letech 19. století zakoupil šikovný mladý bavič jménem Phineas T. Barnum některé známější kabinety zajímavostí z Evropy a otevřel Barnumovo americké muzeum v New Yorku – velkolepou všehochuť, která byla současně zoologickou zahradou, přednáškovou síní, divadlem a přehlídkou zrůd a proslula svými různorodými atrakcemi: medvědy, slony, akrobaty, obry, siamskými dvojčaty, mořskou pannou z Fidži a dámou s plnovousem, a také spoustou moderních přístrojů a vědeckých nástrojů.

Muzea přístupná veřejnosti jsou relativně novým jevem. Před Barnumem povolovala první veřejná muzea vstup pouze vyšším a středním vrstvám a jen v některé dny. Návštěvníci museli předem zasílat písemnou žádost o návštěvu muzea a denně se dostaly do muzea pouze malé skupinky. Louvre proslul tím, že umožnil navštívit muzeum komukoli z řad veřejnosti, bylo však otevřeno pouze tři dny v týdnu. V 19. století se začínala formovat podoba muzea, jak ji známe dnes. Vznikly instituce jako Smithsonian, v nichž bylo možno exponáty prohlížet a zkoumat, nebyly pouze zavřené ve vitrínách. Zejména americká muzea zadávala experimentální úkoly a najímala průzkumníky, aby v

přírodě vyhledávali a přiváželi vzorky flory a fauny. Muzea se stala středisky akademického bádání a uměleckých a vědeckých objevů. Této epoše se často říká „věk muzeí“.

Dnes jsou muzea přístupná všem, jsou středisky studia a výzkumu a mění se spíše v praktičtější instituce. Nicméně otázka, kdo se do nich dostane, je stále aktuální, protože ceny vstupného někdy mohou znemožnit vstup těm budoucím badatelům, umělcům a dalším adeptům božské inspirace, kteří si nemohou dovolit ukojit svou zvědavost. Díky vám všem, že jste přišli, a neváhejte se při odchodu ještě zastavit v obchodě se suvenýry z obchodů se suvenýry.